

William Saroyan (1908 – 1981): Tracyho tygr (1951)

1. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;
2. Doba a místo (děje);
3. Zvláštnosti kompozice;
4. Hlavní postavy a jejich charakteristika;
5. Námět, témata, hlavní motivy;
6. Jazykové zvláštnosti;
7. Kulturní souvislosti.

(1) Thomas Tracy měl tygra. Vlastně šlo o černého pantera, ale co na tom, pro Tracyho to byl tygr. Měl krásné bílé zuby. Takto Tracy svého tygra získal: Když mu byly tři roky a věci kolem sebe poznával podle zvuků, tu kdosi řekl tygr! Ať už tygr! bylo cokoli, Tracy to chtěl. Jednoho dne se Tracy s tátou procházel po městě, když uviděl cosi za výlohou rybárny. "Kup mi toho tygra." řekl. "To je rak." opravil ho táta. "Tak to nechci." řekl Tracy. O pár let později navštívil s mámou zoo a v kleci viděl skutečného tygra. Vypadal jistě nejtygrovatěji ze všech tygrů, ale jeho tygr to nebyl. V dalších letech spatřil Tracy mnoho obrázků, slovníků, encyklopedií a filmů s těmi nejroztodivnějšími druhy zvířat. Vykračovalo si tam mezi nimi i dost černých panterů, ale o žádném z nich by Tracy nemohl říct, že je to jeho tygr. Až jednoho dne si zašel Tracy do zoo sám. Bylo mu tehdy asi patnáct, pokuřoval cigaretu a koukal po holkách, když tu najednou stanul konečně před svým tygrem. Byl to rozespalý černý panter, který se právě probudil, zvedl hlavu, zpřímá se na Tracyho zadával, stoupl si na všechny čtyři a řeči černých panterů pozdravil, což znělo asi takto: Uajjí, pak popošel k mřížím klece, na chvíli se zastavil, s očima stále upřenýma na Tracyho, a zas se líně vrátil k místu, kde až dosud spal. Tam sebou žuchnul a zahleděl se kamsi do dálky prostoru, do dálky tolika mil a let, kolik mil a let prostor má. Teď zas pro změnu zíral Tracy na černého pantera. Zíral tak upřeně asi pět minut. Pak odhodil cigaretu, odkašlal si, vyplivl slinu a vyšel ze zoo. "Tohle je můj tygr." řekl si.

(2) Čas od času zabloudily oči Tracyho tygra po okolí v naději, že zahlédnou mladou tygřici, jejíž chování a způsoby by byly vhodné pro cokoli, co by z jejich setkání mohlo vzejít. Ale ať sedával jak se díval, většinou žádnou nespatriil. Většinou viděl jen samé pouliční kočky. Při těch několika vzácných příležitostech, kdy mu do oka padla přece jen opravdická tygřice, měl tygr právě kamsi velice naspěch a času mu zbývalo jenom tolik, aby se stačil ještě v běhu ohlédnout a podívat se za ní. Bylo to smutné a nikam to nevedlo a tygr o tom musel začít. "Uáách," řekl. "Co říkáš?" zeptal se Tracy. "Uáachm." "Nerozumím ti." "Suamách." "Co je to?" "Samachám." "Znamená to něco?" "Achsámachám," říkal trpělivě tygr. "Mluv pořádně, když chceš něco říct," zlobil se Tracy. "La," řekl tygr. "To je skoro francouzsky," řekl Tracy. "Mluv normálně. Víš, že francouzsky neumím." "Lásal." "Laso?" "Sa," řekl tygr. "Nezkracuj slova, spíš je prodlužuj, ať ti můžu rozumět," poprosil ho Tracy. "S," řekl tygr. "Umiš mluvit líp," řekl Tracy. "Buď to mluv, nebo buď zticha." Tygr zůstal zticha. Tracy přemýšlel, co chtěl tygr říct, a najednou na to přišel. Stalo se to v době polední přestávky. Tracy stál na schodišti před vchodem podniku Otto Seyfanga, vyhříval se na slunci a poslouchal Nimma, Peberdyho a Ringerta, jak si povídají o věhase, kterého se jim ve světě kávy za ta léta věrného ochutnávání

dostalo. Tu a tam se i Tracy snažil vpadnout dohovoru zmínkou o písničce, kterou právě píše, ale nikdy se mu to docela nepodařilo. Snažil se přijít na to, co tygr říkal, když tu najednou vidí, jak po Warrenově ulici kráčí dívka v žlutých přiléhavých pletených šatech. Jak hřívá bohaté černé vlasy jí volně splývají k ramenům. Vyzařoval z nich život a praskala v nich elektřina. Svaly Tracyho tygra se napružily, jeho štíhlá hlava se vytáhla směrem k dívce, jeho ohon se napřímil, ztuhl a jen nepatrně se zachvíval, a odkudsi z hloubi tygra se vydralo divoké Uajíí. Ochutnávači kávy, kteří zaslechli to zaržání, se s údivem obrátili k Tracymu, protože ještě nikdy v životě podobný zvuk neslyšeli. "Aha," řekl Tracy tygrovi, "už to mám." "Uajíí," opakoval tygr jakoby v bolesti a hlava se mu vytáhla ještě dál. Tracyho oči se ponořily do očí té dívky. Obojí, ten výkřik i to ponoření, proběhlo současně. Dívka slyšela ten výkřik a přijala Tracyho oči, téměř se zastavila, téměř se usmála, nalehla těsněji na své žluté pletené šaty a odtančila dále po Warrenově ulici, jen tygr teskně kňučel.

- (3) "Rozumíte psychiatrii?" zeptal se Tracy. "Psychiatrii ne," řekl dr. Pingitzer. "Lidem - maličko, maliličko. Každý den, každý rok víc a víc maliličko. Proč? Lidi jsou těžký. Lidi jsou lidi. Lidi jsou zábava, hra, fantazie, kouzla a čáry máry. Aha! Lidi jsou bolest a nemoc, šílenství a ublížení, lidi zraňují lidi, zabíjejí lidi, zabíjejí sebe. Kde je zábavy, kde hra, kde fantazie a čáry máry? Psychiatrii já nenávidím. Lidi miluju. Bláznivé lidi, krásné lidi, zklamané lidi, nemocné lidi, zlomené lidi, zničené lidi. Takové lidi miluju. Proč? Proč pro lidi ztratila se zábava, proč hra, fantazie, kouzla a čáry máry? Proč? Aha? Peníze?" Usmál se. "Já myslím. Ano. Peníze. Je láska ty peníze? Je krása ty peníze? Je zábava ty peníze? Kde jsou peníze? Nevím. Teď žádná zábava. Teď práce. Práce. Tygr. Tygr."
- (4) Viděli, jak ze dveří vyšel Tracyho tygr a postavil se k nohám Lauře Luthyové. Byl to černý panter s poraněnou pravou přední tlapou. Až na tu poraněnou tlapu to byl nejkrásnější černý panter, jakého kdo kdy spatřil. Viděli, jak Tracy, Laura Luthyová a Tracyho tygr odcházejí společně po Warrenově ulici. Viděli je, jak vcházejí do krámků, ve kterém byly po stěnách rozvěšeny obrazy zvířat. Za chvíli spatřili, jak Tracy a Laura zas vyšli z krámků a odcházejí kamsi směrem k dokům na konci Warrenovy ulice. A viděli, že tygr už s nimi není. Bly a Huzinga seběhli dolů, vyběhli z domu na ulici, přeběhli ulici a vběhli do krámu. Splicer a Slew už tam stáli a čekali na ně. "Který z vás je Slew?" zeptal se Bly. "To jsem já, pane," odpověděl jeden z mužů. "V pořádku," řekl Bly. "Teď mi přesně vylište, co jste viděl." "Viděl jsem mladého muže a mladou ženu, kteří sem přišli, prohlédli si všechny obrazy, co visí po stěnách, a zase odešli," řekl Slew. "Nic jiného?" zeptal se Bly. "Ne." "Vy jste Splicer?" obrátil se Bly na druhého muže. "Řekněte mi přesně, co jste viděl vy." "To samé, pane." "Nic jiného?" "Ne."